

Środa, 7 lipca 2021 r.

P9_TA(2021)0345

Dialog obywatelski i uczestnictwo obywateli w procesie decyzyjnym UE

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 7 lipca 2021 r. w sprawie dialogu obywatelskiego i uczestnictwa obywateli w procesie decyzyjnym UE (2020/2201(INI))

(2022/C 99/11)

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 10 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE),
 - uwzględniając art. 11 TUE,
 - uwzględniając swoją rezolucję z 15 stycznia 2020 r. w sprawie stanowiska Parlamentu Europejskiego dotyczącego konferencji w sprawie przyszłości Europy ⁽¹⁾,
 - uwzględniając swoją rezolucję z 18 czerwca 2020 r. w sprawie stanowiska Parlamentu Europejskiego dotyczącego konferencji w sprawie przyszłości Europy ⁽²⁾,
 - uwzględniając art. 54 Regulaminu,
 - uwzględniając stanowisko w formie poprawek przedstawione przez Komisję Petycji,
 - uwzględniając opinie przedstawione przez Komisję Kultury i Edukacji oraz Komisję Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Konstytucyjnych (A9-0213/2021),
- A. mając na uwadze, że wyniki wyborów europejskich z 2019 r. dały pozytywny sygnał, że rośnie zainteresowanie obywateli Unii wydarzeniami na szczeblu UE, oraz że uważają oni, iż unijne prawodawstwo ma wpływ na ich codzienne życie; mając na uwadze, że całkowita frekwencja w 2019 r. wyniosła 50,6 %, czyli była najwyższa od czasu wyborów w 1994 r. i znacznie wzrosła od czasu wyborów w 2014 r., w których wyniosła 42,6 %; mając na uwadze, że mimo wyższej frekwencji w 2019 r. we wszystkich grupach ludności wzrost ten napędzało młodsze pokolenie: znaczny wzrost odnotowano w grupach wiekowych poniżej 25 lat i od 25 do 39 lat; mając na uwadze, że mimo ogólnego wzrostu frekwencji nadal utrzymują się duże różnice między poszczególnymi państwami członkowskimi;
- B. mając na uwadze, że według badania Eurobarometr z czerwca 2020 r. poświęconego aktywności obywatelskiej ⁽³⁾ 55 % respondentów uznało udział w wyborach europejskich za najskuteczniejszy sposób na to, by decydenci na szczeblu UE wysłuchali ich zdania; mając na uwadze, że choć celem jest ciągłe ulepszanie działania demokracji w UE, to według kilku badań Eurobarometr obywatele UE nie są zadowoleni ze sposobu funkcjonowania demokracji; mając na uwadze, że takie postrzeganie stwierdzono nie tylko na szczeblu UE, lecz także na szczeblu krajowym; mając na uwadze, że znaczna część obywateli UE nie czuje się wysłuchana i postrzega UE jako podmiot od nich odległy;
- C. mając na uwadze, że art. 10 i 11 TUE oraz art. 20, 21, 24, 227 i 228 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) stanowią podstawę udziału obywateli w kształtowaniu polityki i prawodawstwa UE;
- D. mając na uwadze, że art. 10 ust. 3 TUE stanowi, że „każdy obywatel ma prawo uczestniczyć w życiu demokratycznym Unii” oraz że „decyzje są podejmowane w sposób jak najbardziej otwarty i zbliżony do obywatela”;
- E. mając na uwadze, że art. 11 ust. 1 i 2 Traktatu o Unii Europejskiej wymaga od instytucji, aby za pomocą odpowiednich środków umożliwiały obywatelom i stowarzyszeniom przedstawicielskim wypowiedanie się i publiczną wymianę poglądów we wszystkich dziedzinach działania Unii oraz by utrzymały otwarty, przejrzysty i regularny dialog ze stowarzyszeniami przedstawicielskimi i społeczeństwem obywatelskim;

⁽¹⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0010.

⁽²⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0153.

⁽³⁾ Badanie Eurobarometr Flash FL4023

Środa, 7 lipca 2021 r.

- F. mając na uwadze, że w ust. 19 Porozumienia międzyinstytucjonalnego z 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa⁽⁴⁾ podkreślono, że konsultacje publiczne oraz z udziałem zainteresowanych stron są integralną częścią świadomego podejmowania decyzji oraz poprawiają jakość stanowienia prawa;
- G. mając na uwadze, że zgodnie z art. 165 ust. 2 TFUE działanie Unii zmierza do sprzyjania rozwojowi wymiany młodzieży i wymiany instruktorów społeczno-oświatowych, a także zachęcania młodzieży do uczestnictwa w demokratycznym życiu Europy;
- H. mając na uwadze, że obywatele UE mogą jedynie pod pewnymi warunkami wszczynać postępowania bezpośrednio przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), aby wyegzekwować prawa przysługujące im na mocy Traktatów, w tym Karty praw podstawowych Unii Europejskiej; mając na uwadze, że demokratyczne wybory do Parlamentu Europejskiego stanowią główny oddolny instrument dostępny obywatelom w UE, natomiast inne środki, takie jak europejska inicjatywa obywatelska (EIO), skargi do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich i petycje do Parlamentu, będące ważnymi elementami uzupełniającymi parlamentaryzm, wymagają wzmocnienia;
- I. mając na uwadze, że dotychczas zorganizowano sześć udanych europejskich inicjatyw obywatelskich, w tym ostatnio inicjatywę „Minority SafePack” oraz inicjatywę „Zakończmy epokę klatkową”; mając na uwadze, że rozporządzenie (UE) 2019/788⁽⁵⁾ w sprawie EIO, które weszło w życie w styczniu 2020 r., ma ułatwić obywatelom UE zwracanie się do Komisji o przedkładanie aktów ustawodawczych w dziedzinach wchodzących w zakres jej kompetencji i w których Unia jest uprawniona do działania; mając na uwadze, że inicjatywa „Minority SafePack” była pierwszą europejską inicjatywą obywatelską, nad którą debatowano w Parlamencie Europejskim na podstawie zmienionego rozporządzenia w sprawie EIO, a w grudniu 2020 r. uzyskała zdecydowane poparcie w Parlamencie wynoszące 76 % oddanych głosów; mając jednak na uwadze, że wpływ EIO jest niewielki, częściowo ze względu na brak działań następczych ze strony Komisji;
- J. mając na uwadze, że zalecenia Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich nie są prawnie wiążące, ale wskaźnik zgodności z ustaleniami jest stale wysoki;
- K. mając na uwadze, że obywatele UE oraz każda osoba fizyczna lub prawna zamieszkująca lub mająca siedzibę statutową w państwie członkowskim mają prawo kierowania petycji do Parlamentu Europejskiego na podstawie art. 24 i 227 TFUE w sprawach objętych zakresem działalności Unii, które dotyczą ich bezpośrednio;
- L. mając na uwadze, że internetowe konsultacje publiczne prowadzone przez Komisję są w większości przypadków skierowane do określonej grupy docelowej, nie są szeroko rozpowszechniane, a czasami trwają zbyt krótko, w związku z czym nie docierają do znacznej części ludności; mając na uwadze, że w kompleksowym przeglądzie polityki Komisji w zakresie konsultacji z 2019 r. Europejski Trybunał Obrachunkowy zalecił Komisji poprawę sposobu docierania do obywateli w celu wpierania zwiększonego uczestnictwa;
- M. mając na uwadze, że dialogi obywatelskie prowadzone przez Komisję służą raczej informowaniu obywateli, a nie włączaniu ich w debatę na temat ich wizji i tego, co chcieliby zmienić w UE, oraz pozbawione są mechanizmu informacji zwrotnej służącego powiadamianiu obywateli o wynikach ich zaangażowania;
- N. mając na uwadze, że sposób funkcjonowania istniejących instrumentów uczestnictwa, takich jak EIO, konsultacje publiczne i dialogi obywatelskie, nie zapewnia obywatelom dostatecznych sposobów wpływania na proces decyzyjny UE; mając na uwadze, że w dużej mierze spowodowane jest to brakiem skutecznego monitorowania procesu decyzyjnego na szczeblu instytucjonalnym;
- O. mając na uwadze, że poszczególni obywatele rzadko korzystają z większości form uczestnictwa; mając na uwadze, że poszczególni obywatele w dużej mierze nie wiedzą o istniejących instrumentach uczestnictwa, przez co są niedostatecznie reprezentowani w opiniach i danych gromadzonych za pomocą istniejących instrumentów; mając na uwadze, że uczestnictwo obywateli nie zastępuje zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego;
- P. mając na uwadze, że obecne instrumenty uczestnictwa nie maksymalizują potencjału uczestnictwa obywateli, a tym samym niedostatecznie przyczyniają się do wzmacniania legitymacji demokratycznej UE i zwiększania poczucia odpowiedzialności obywateli za UE, która odzwierciedlałaby ich potrzeby i wizje;
- Q. mając na uwadze, że zreformowanie istniejących instrumentów uczestnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem grup społeczeństwa niedostatecznie reprezentowanych w największym stopniu, mianowicie osób młodych, i dalszy rozwój europejskiej sfery publicznej może pomóc wzmocnić legitymację demokratyczną UE;

(4) Porozumienie międzyinstytucjonalne pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą Unii Europejskiej a Komisją Europejską w sprawie lepszego stanowienia prawa (Dz.U. L 123 z 12.5.2016, s. 1).

(5) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/788 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej. Dz.U. L 130 z 17.5.2019, s. 55.

Środa, 7 lipca 2021 r.

- R. mając na uwadze, że poprawa uczestnictwa obywateli i przejrzystości na szczeblu UE jest kluczowa dla zbliżenia Unii do obywateli i dla zwiększenia zaufania obywateli do instytucji UE, a także dla osiągnięcia prawdziwej wielopoziomowej demokracji; mając na uwadze, że brak przejrzystości uniemożliwia publiczną debatę nad aktami prawnymi; mając na uwadze, że nie wszystkie zainteresowane strony mają równy dostęp do instytucji UE bądź informacji o ich pracy; mając na uwadze, że Komisja powinna prowadzić otwarty, przejrzysty i regularny dialog z obywatelami i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego; mając na uwadze, że UE powinna zapewnić społeczeństwu obywatelskiemu możliwość aktywnego udziału w debacie publicznej i zdolność wpływania na politykę i procesy decyzyjne;
- S. mając na uwadze, że trzeba rozszerzyć europejski wymiar edukacji obywatelskiej przez pogłębienie wiedzy obywateli na temat funkcjonowania UE, by umożliwić im uczestnictwo;
- T. mając na uwadze rosnące zapotrzebowanie na lekcje obywatelstwa europejskiego w państwach członkowskich; mając na uwadze, że w tej sytuacji należy uznać wysiłki organizacji społeczeństwa obywatelskiego na rzecz edukacji obywatelskiej i nauki oraz promować całościowe podejście do edukacji obywatelskiej, w tym zarówno formalnego i pozaformalnego kształcenia i uczenia się;
- U. mając na uwadze, że dotychczasowe udane projekty dotyczące uczestnictwa obywateli, takie jak Europejskie Parlamenty Domowe oraz unijny dialog młodzieżowy, pokazały, że obywatele chcieliby regularnie uczestniczyć w procesach decyzyjnych UE;
- V. mając na uwadze, że Rada pozostaje instytucją zamkniętą, co potwierdziło dochodzenie OI/2/2017/TE Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich na temat braku przejrzystości w odniesieniu do publicznego dostępu do dokumentów legislacyjnych Rady oraz jej procesu decyzyjnego;
- W. mając na uwadze, że OECD definiuje otwarty rząd jako „kulturę rządzenia opartą na innowacyjnych i zrównoważonych strategiach i praktykach publicznych, którym przyświecają zasady przejrzystości, rozliczalności i uczestnictwa służące demokracji oraz wzrostowi sprzyjającemu włączeniu społecznemu”;
- X. mając na uwadze, że przeprowadzone przez państwa członkowskie w 2018 r. europejskie konsultacje obywatelskie w sprawie przyszłości Europy okazały się skutecznym narzędziem angażowania obywateli w sprawy Unii; mając na uwadze, że brak konkretnych działań następczych oraz ciągłości procesu sprawił, że wyniki tych partycypacyjnych wysiłków były zróżnicowane;
- Y. mając na uwadze, że konferencja w sprawie przyszłości Europy powinna w jak największym stopniu angażować obywateli i że może ona być cennym doświadczeniem w nawiązywaniu dialogu, które pozwoli zrozumieć rzeczywiste oczekiwania obywateli dotyczące roli UE i działań jej instytucji;
1. podkreśla, że trzeba zastanowić się, jak Unia może skuteczniej angażować obywateli zgodnie z fundamentalnymi unijnymi zasadami demokracji przedstawicielskiej; uważa, że obywatele powinni mieć większy wpływ na unijny proces decyzyjny, aby Unia mogła bardziej odzwierciedlać poglądy obywateli oraz stać się bardziej odporna, demokratyczna i skuteczna; w związku z tym uważa, że nie należy wykluczać zmiany Traktatu, choć nie powinna ona stanowić celu sama w sobie, oraz że konferencja w sprawie przyszłości Europy powinna umożliwić nawiązanie konstruktywnego dialogu z obywatelami na temat tych kluczowych kwestii;
 2. uważa, że wszelkie reformy Unii, służące temu, aby uczynić ją bardziej społeczną, sprawiedliwą, spójną, zjednoczoną, ukierunkowaną, zdolną, suwerenną i odpowiedzialną, wzmacnia bezpośredni kontakt z obywatelami za pomocą mechanizmów uczestnictwa;
 3. podkreśla, że istnieje zasadniczy konflikt między wizją UE skupioną wokół państw członkowskich a UE skupioną wokół unijnych instytucji, któremu można zaradzić przez opracowanie podejścia i instrumentów właściwych dla Unii Europejskiej obywateli;
 4. zwraca uwagę, że istniejące instrumenty uczestnictwa mają liczne wady, w związku z czym należy je ulepszyć, a także opracować nowe, aby uczestnictwo obywatelskie było bardziej dostępne, integracyjne, znaczące i skuteczne; uważa, że aby ułatwić udział społeczeństwa w szerszej zakrojonych debatach politycznych i dać obywatelom możliwość wpływania na wyniki polityczne, z wykorzystaniem synergii w istniejących mechanizmach, konieczne jest, aby zaangażowanie obywateli było zorganizowane w sposób odpowiadający ich oczekiwaniom; uważa, że ten oddolny program uczestnictwa powinien uzupełniać demokrację przedstawicielską w UE;

Środa, 7 lipca 2021 r.

5. podkreśla znaczenie EIO jako jedynego narzędzia uczestnictwa na szczeblu UE, które może doprowadzić do stanowienia prawa; wzywa do wzmocnienia odpowiedzi przez przyjmowanie rezolucji Parlamentu w związku z każdą udaną europejską inicjatywą obywatelską; zauważa, że Komisja musi w pełni wywiązać się ze swojego prawnego obowiązku podania wystarczającego uzasadnienia, dlatego podjęła działania bądź nie podjęła działań w sprawie EIO, oraz uważa, że taka komunikacja musi być bardziej wyczerpująca, by obywatele mogli uzyskać dokładny obraz tego, czego należy się spodziewać po zaangażowaniu w europejską inicjatywę obywatelską lub po jej zainicjowaniu; ubolewa, że Komisja nie podjęła działań następczych w drodze środków ustawodawczych w związku z udanymi europejskimi inicjatywami obywatelskimi; uważa, że zgodnie z art. 15 rozporządzenia (UE) 2019/788 w przypadku gdy Komisja w wyznaczonych terminach nie poda swoich zamiarów do wiadomości publicznej lub w komunikacie stwierdza, że nie zamierza podejmować działań w związku z EIO, która spełniła wymogi proceduralne i jest zgodna z Traktatami, w szczególności z podstawowymi wartościami Unii zapisanymi w art. 2 TUE, Parlament może zdecydować – zgodnie z art. 222 Regulaminu – o podjęciu działań następczych w związku z EIO i sporządzić sprawozdanie z własnej inicjatywy w kwestiach ustawodawczych (INL); wzywa Komisję, by przyjęła na siebie zobowiązanie do przedłożenia wniosku ustawodawczego po przyjęciu takiego INL przez Parlament; w związku z tym proponuje zmianę obowiązującej umowy ramowej między Parlamentem a Komisją; apeluje o zmianę rozporządzenia w sprawie EIO, aby zachęcić Komisję do przedłożenia wniosku ustawodawczego w przypadku EIO spełniającej odpowiednie wymogi;

6. zwraca uwagę, że w następstwie sprawozdania Europejskiego Trybunału Obrachunkowego⁽⁶⁾, w którym uznano skuteczność konsultacji publicznych prowadzonych przez Komisję Europejską, oraz zważywszy na zadowalające postrzeganie ich przez obywateli, Komisja powinna usprawnić proces konsultacji publicznych, aby wspierać większe uczestnictwo obywateli oraz lepiej monitorować i oceniać ich wkład;

7. zwraca uwagę, że należy udoskonalić oraz uaktualnić aktualną koncepcję oraz praktykę dialogu obywatelskiego;

8. podkreśla korzyści płynące z zaangażowania obywateli i społeczeństwa obywatelskiego w rozwój europejskiej sfery publicznej oraz w uzupełnienie legitymacji demokratycznej UE zapewnianej przez jej instytucje przedstawicielskie i procedury demokratyczne;

9. podkreśla, że nie wszystkie zainteresowane strony, zwłaszcza obywatele i grupy społeczeństwa obywatelskiego, są równie aktywne politycznie, głośne i wpływowe; uważa zatem, że demokracja uczestnicząca UE wymaga wspomagania niezorganizowanych obywateli oraz wspierania ich dostępu do możliwości wyborczych i możliwości uczestnictwa za pomocą kanałów UE i poza nimi;

10. uważa, że zaufanie obywateli do instytucji UE ma podstawowe znaczenie dla demokracji, dobrego sprawowania rządów i skutecznego kształtowania polityki; uważa, że instytucje UE muszą dążyć do możliwie jak najwyższych standardów przejrzystości, rozliczalności i rzetelności; podkreśla, że dostęp obywateli do dokumentów instytucji europejskich ma fundamentalne znaczenie dla demokracji uczestniczącej; wzywa w szczególności Radę do zwiększenia przejrzystości procesu decyzyjnego i dostępu do dokumentów;

11. podkreśla potencjał nowych technologii oferujących nowe możliwości kontaktu z obywatelami, aby zapewnić skuteczne podejście oddolne i zwiększyć zdolność obywateli do rozliczania instytucji;

12. podkreśla, że otwarty rząd, który łączy środki zwiększające przejrzystość i rozliczalność z narzędziami uczestnictwa, stanowi właściwą reakcję na deficyt demokratyczny będący skutkiem dostrzegalnego braku udziału obywateli UE w unijnym procesie podejmowania decyzji;

13. z zadowoleniem przyjmuje planowane ustanowienie organu ds. etyki jako niezależnego organu ukierunkowanego na zwiększenie przejrzystości w instytucjach UE;

14. zwraca uwagę na nowy program „Obywatele, równość, prawa i wartości”, który ma zapewnić większe oddziaływanie i większą widoczność działań przyczyniających się do dialogu obywatelskiego i zaangażowania w demokrację uczestniczącą; podkreśla znaczenie zapewnienia ciągłości i zwiększenia środków na komponent „obywatele” tego programu, w tym na działania w zakresie partnerstwa miast i pamięci o przeszłości; z zadowoleniem przyjmuje

⁽⁶⁾ Sprawozdanie specjalne nr 14/2019: „Wyraź swoją opinię!” – Europejski Trybunał Obrachunkowy, wrzesień 2019 r.

Środa, 7 lipca 2021 r.

wprowadzenie działań, które mają na celu dalsze promowanie wartości europejskich w ramach tego programu, takich jak podnoszenie świadomości na temat wspólnej historii europejskiej; wzywa do szybkiego utworzenia grupy dialogu obywatelskiego w ramach nowego programu;

15. uważa, że należy promować wymianę między obywatelami różnych krajów na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym, w szczególności za pośrednictwem sieci miast i regionów oraz przez ułatwianie dialogu międzyregionalnego; wzywa Komisję, aby zapewniła dostateczne środki finansowe na ten cel w ramach komponentu „Zaangażowanie i uczestnictwo obywateli” programu „Obywatele, równość, prawa i wartości”;

16. podkreśla, że lepsze informowanie o obawach obywateli pomoże instytucjom UE w uważnym reagowaniu na te obawy przez zapewnienie odpowiednich kanałów docierania do obywateli i gromadzenia informacji oraz przez podejmowanie odpowiednich działań następczych w procesie podejmowania decyzji; apeluje o udoskonalenie unijnych mechanizmów uczestnictwa, tak aby uczestnictwo obywatelskie wywierało istotny wpływ na unijny proces decyzyjny;

17. podkreśla potrzebę zaangażowania szczególnie osób młodych w debatę polityczną na temat przyszłości Europy oraz ich spójnego włączania w mechanizmy uczestnictwa oraz regularnie prowadzone dialogi obywatelskie, ponieważ dzisiejsze decyzje będą kształtować ich przyszłość; podkreśla potrzebę określenia nowych środków komunikacji i interakcji dostosowanych do zainteresowań młodych ludzi;

18. wyraża uznanie dla prowadzonych przez Komisję konsultacji dotyczących dzieci i popiera utworzenie w przyszłości unijnej platformy na rzecz uczestnictwa dzieci; z zadowoleniem przyjmuje włączenie osób młodych do platformy cyfrowej i paneli obywatelskich konferencji w sprawie przyszłości Europy; wzywa instytucje UE do wypracowania sposobów zapewnienia w przyszłości podobnego strukturalnego zaangażowania dzieci i młodzieży, a także do wprowadzenia odpowiednich mechanizmów pozyskiwania informacji zwrotnych;

19. wzywa do rzeczywistego zaangażowania młodych ludzi i organizacji młodzieżowych w planowanie, wdrażanie i ocenę wydarzeń i programów; pochwała wysiłki podejmowane w ramach unijnego dialogu z młodzieżą na rzecz włączenia młodzieży i organizacji młodzieżowych w kształtowanie polityki i podejmowanie decyzji; wzywa instytucje UE do zobowiązania się do podjęcia konkretnych działań w oparciu o wyniki unijnego dialogu z młodzieżą;

20. podkreśla konieczność współpracy z instytucjami edukacyjnymi i organizacjami edukacji obywatelskiej w celu dopilnowania, by aktywne obywatelstwo europejskie stało się częścią programu nauczania w całej UE; wzywa Komisję, aby udzieliła wsparcia w celu uzupełnienia programów edukacyjnych we wszystkich państwach członkowskich, w szczególności przez pomoc w opracowywaniu wspólnego programu nauczania dotyczącego europejskiej i globalnej edukacji obywatelskiej, co ma sprzyjać lepszemu zrozumieniu istniejących instytucji UE oraz historii i kultur państw członkowskich, a także promować obiektywne i krytyczne myślenie o korzyściach płynących z Unii Europejskiej; sugeruje włączenie do programów nauczania modułów poświęconych funkcjonowaniu i historii UE oraz wzywa Komisję do zaproponowania wytycznych dotyczących takich modułów;

21. przypomina o deklaracji dotyczącej promowania – przez edukację – postaw obywatelskich oraz wspólnych wartości, którymi są wolność, tolerancja i niedyskryminacja, przyjętej przez ministrów edukacji UE 17 marca 2015 r., w której wezwali oni do nasilenia działań w dziedzinie edukacji na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym, aby chronić nasze pluralistyczne społeczeństwo;

22. wzywa Komisję do organizowania dla młodzieży szkół średnich, szkół zawodowych i innych struktur edukacyjnych corocznej olimpiady Unii Europejskiej na temat funkcjonowania i historii UE, aby pobudzić zainteresowanie sprawami UE, uczestnictwo w nich i debatę im poświęconą; podkreśla, że należy również wykorzystać program Erasmus+ do podnoszenia poziomu kształcenia w zakresie obywatelstwa europejskiego, w szczególności wśród studentów i ludzi młodych; ponownie podkreśla, że Komisja powinna bardziej wspierać sprawy UE oraz programy studiów istniejące w Europie i poza nią w oparciu o pomyślny program Erasmus+;

23. uważa, że zapewnienie uczestnictwa młodzieży będzie stanowiło istotny element długotrwałych skutków inicjatyw na rzecz dialogu obywatelskiego; podkreśla w związku z tym, że we wszelkich działaniach edukacyjnych UE należy skupić się na młodych ludziach, i sugeruje, by promować narzędzia zaangażowania młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem mediów społecznościowych, aplikacji mobilnych, gier mobilnych, quizów i innych formatów przyjaznych młodzieży; z zadowoleniem przyjmuje partnerskie programy edukacyjne, takie jak Europejski Parlament Młodzieży i zorganizowany unijny dialog młodzieżowy, jako przykłady dobrych praktyk;

24. podkreśla znaczenie środowisk akademickich, naukowców i uniwersytetów dla poprawy poziomu wiedzy fachowej obywateli na temat mechanizmów uczestnictwa w UE w celu zwiększenia ich udziału w unijnym procesie decyzyjnym;

Środa, 7 lipca 2021 r.

25. podkreśla, że skuteczny dialog obywatelski i aktywne uczestnictwo obywateli są ściśle powiązane z europejskim wymiarem edukacji obywatelskiej; podkreśla zatem potrzebę wzmocnienia europejskiego wymiaru edukacji obywatelskiej, aby umożliwić świadome uczestnictwo i działanie obywateli oraz ich pełne uczestnictwo w życiu obywatelskim i społecznym, zarówno na szczeblu europejskim, jak i państw członkowskich, w oparciu o zrozumienie pojęć i struktur politycznych, prawnych, społecznych i ekonomicznych, a także wydarzeń o charakterze globalnym i kwestii zrównoważonego rozwoju; wzywa Komisję do opracowania kompleksowej strategii europejskiej w celu rozwijania kompetencji obywatelskich w UE oraz opracowania środków wsparcia służących zapewnieniu równego dostępu do edukacji obywatelskiej wszystkim mieszkańcom UE, aby umożliwić im korzystanie z przysługujących im praw politycznych;

26. proponuje utworzenie europejskiej sieci edukacji obywatelskiej, która będzie służyć jako platforma wymiany najlepszych praktyk i wiedzy na temat metod wzmocniania europejskiego wymiaru edukacji obywatelskiej; podkreśla zapotrzebowanie na nowe modele i instrumenty edukacji obywatelskiej;

27. podkreśla rolę, jaką odgrywają media w kształtowaniu opinii obywateli na temat polityki UE i samej UE; zaznacza potrzebę utrzymania niezależnego i zróżnicowanego środowiska medialnego w całej Europie, ale uważa, że należy dołożyć większych starań, aby przeciwdziałać dezinformacji i błędnym doniesieniom w mediach na temat UE, zwłaszcza przez zwiększone wsparcie dla ogólnoeuropejskich projektów medialnych opartych na faktach;

28. podkreśla prawo obywateli do dostępu do wiarygodnych, niezależnych i opartych na faktach informacji na temat Unii Europejskiej, jej polityki i procesów decyzyjnych; uznaje potrzebę utworzenia zróżnicowanego dostępu do neutralnego, niezależnego i bogatego w informacje wspólne europejskiego centrum oferującego wiadomości, dostępnego we wszystkich językach urzędowych UE, oraz potrzebę rozwijania proaktywnej komunikacji z obywatelami UE; przypomina również o wartości istniejących mediów; uważa, że należy konkretnie zająć się problemem rozpowszechniania informacji wprowadzających w błąd i dezinformacji, zwłaszcza w czasach kryzysów, gdy najbardziej potrzebne są prawdziwe, wiarygodne i aktualne informacje; podkreśla, że niezależność mediów ma kluczowe znaczenie dla tych procesów; apeluje, aby do funkcjonowania platform internetowych wprowadzić późniejsze informacje zwrotne, weryfikację faktów i moderację treści w odniesieniu do informacji wprowadzających w błąd i dezinformacji, przy czym funkcje te muszą być zgodne z prawami obywatelskimi i wolnością wypowiedzi; uważa zatem, że zasadnicze znaczenie ma wzmocnienie szkolenia dziennikarzy, aby promować niezależne i krytyczne myślenie;

29. z zadowoleniem przyjmuje cel europejskiego planu działania na rzecz demokracji, jakim jest zwiększanie uczestnictwa obywateli w systemach demokratycznych dzięki podejmowaniu świadomych decyzji; podkreśla potrzebę zapewnienia uczestnictwa młodzieży i zaangażowania obywatelskiego osób wywodzących się z defaworyzowanych środowisk w ramach programu Erasmus+ i Europejskiego Korpusu Solidarności; z zadowoleniem przyjmuje środki ogłoszone w europejskim planie działania na rzecz demokracji, służące umocnieniu wolności mediów, wolności wypowiedzi i wysokiej jakości dziennikarstwa; oczekuje na propozycje Komisji dotyczące praktycznych i skutecznych narzędzi służących lepszemu zagwarantowaniu bezpieczeństwa dziennikarzy, którzy zdecydowanie zbyt często mają do czynienia z groźbami i zastraszaniem, co ogranicza prawo obywateli do informacji; zauważa z zaniepokojeniem brak konkretnych propozycji dotyczących zapewnienia wolności artystycznej i przyznania ochrony artystom cenzurowanym i ściganym oraz zwraca się do Komisji, by nadal rozwijała tę dziedzinę w ramach europejskiego planu działania na rzecz demokracji;

30. uznaje prawo wszystkich obywateli UE do zwracania się o informacje i otrzymywania ich od instytucji unijnych w jednym z języków urzędowych UE; zwraca uwagę, że prawdziwy dialog oraz aktywne i świadome uczestnictwo obywateli UE w unijnym procesie decyzyjnym są możliwe tylko wtedy, gdy nie ma barier językowych, i w związku z tym wzywa Komisję do podjęcia znacznie większych wysiłków, by komunikować się z obywatelami we wszystkich językach urzędowych UE; zwraca uwagę, że aby zwiększyć włączenie, świadomość i widoczność, należy ulepszyć dostępność treści internetowych; sugeruje, że wszystkie strony internetowe UE powinny być przyjazne dla użytkownika i dostępne we wszystkich językach urzędowych UE;

31. przypomina, że europejskie strategie polityczne i prawodawstwo są w większości wdrażane przez administracje lokalne i regionalne, które mają możliwość łatwiejszego dotarcia do obywateli i odegrania kluczowej roli w edukowaniu ich na temat UE, ponieważ ten szczebel władzy znajduje się najbliżej obywateli; podkreśla, że najpierw można by zwiększyć środki przeznaczane na biura łącznikowe instytucji europejskich oraz rozwój ich sieci terenowej w całej Europie;

Środa, 7 lipca 2021 r.

32. z zadowoleniem przyjmuje opinię Komitetu Regionów z 14 października 2020 r. pt. „Władze lokalne i regionalne w stałym dialogu z obywatelami”⁽⁷⁾; domaga się, aby oprócz ogólnounijnych narzędzi uczestnictwa obywatelskiego ustanowić sieć wielopoziomowych rządów, która powinna stanowić łańcuch transmisyjny między instytucjami europejskimi a obywatelami;

33. podkreśla potrzebę pełnego zaangażowania obywateli w proces decyzyjny UE w celu wzmocnienia legitymacji UE i zwiększenia zaufania obywateli do działań jej instytucji; podkreśla zatem potrzebę stworzenia stałych mechanizmów uczestnictwa, które będą dodatkowo ułatwiać i promować udział obywateli w procesie decyzyjnym UE oprócz udziału w wyborach i innych istniejących kanałach i instrumentach; popiera działania służące zwiększaniu świadomości na temat tych mechanizmów, tak aby zagwarantować ich maksymalne oddziaływanie i najwyższą skuteczność; podkreśla potrzebę istnienia takich mechanizmów na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym oraz odpowiedniej koordynacji poziomej i pionowej między instytucjami na różnych szczeblach;

34. zwraca uwagę, że regularne procesy uczestnictwa obywatelskiego mogą służyć różnym celom, takim jak wpływ na roczne priorytety polityczne lub legislacyjne, opracowywanie konkretnych propozycji w konkretnych sprawach, omawianie zagadnień instytucjonalnych lub decydowanie o wydatkowaniu niektórych środków publicznych; podkreśla jednak, że o ile uczestnictwo obywatelskie sprawdzi się w niektórych obszarach, to ważne jest, aby obywatele dobrze rozumieli skutki zaangażowania, w tym nieuniknione ograniczenia, wraz z odpowiednimi i przejrzystymi procedurami następczymi;

35. odnotowuje, że mechanizmy uczestnictwa obywatelskiego obejmują szeroką gamę uzupełniających się narzędzi, między innymi zgromadzenia obywatelskie, inicjatywy obywatelskie, konsultacje publiczne, dialogi obywatelskie, budżetowanie partycypacyjne, referenda itp.;

36. przypomina, że mechanizmy uczestnictwa obywatelskiego powinny dawać jednostkom możliwość wyrażania pomysłów i obaw; podkreśla, że muszą one mieć charakter partycypacyjny, integracyjny, otwarty, przemyślany, ponadnarodowy, przejrzysty, niestronniczy, rozliczalny, skuteczny, widoczny i atrakcyjny;

37. podkreśla, że aby dotrzeć do jak największej liczby ludzi, należy przyjąć podejście integracyjne; zaznacza, że wybór uczestników powinien zapewnić zrównoważoną reprezentację ludności, przez wykorzystanie odpowiednich mechanizmów komunikacyjnych służących dotarciu do różnych odbiorców, w pełni odzwierciedlając różnorodność społeczną i terytorialną; podkreśla, że wszyscy obywatele powinni mieć równy dostęp do mechanizmów uczestnictwa, w tym osoby mieszkające na obszarach mniej uprzywilejowanych lub osoby o bardziej ograniczonym dostępie do informacji o UE; apeluje o udostępnienie mechanizmów uczestnictwa wszystkim, w tym obywatelom państw trzecich mieszkającym w UE, a także obywatelom UE mieszkającym w innym państwie członkowskim lub w państwie trzecim, którym należy zaoferować alternatywne mechanizmy dostosowane do ich potrzeb;

38. podkreśla, że obywatele powinni mieć dostęp do mechanizmów uczestnictwa we wszystkich językach urzędowych Unii; przypomina, że bariery językowe oddalają instytucje europejskie od obywateli i uniemożliwiają rozwój prawdziwie włączającej demokracji europejskiej;

39. podkreśla znaczenie zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami pełnego dostępu do wszystkich instrumentów, które UE udostępnia obywatelom, w szczególności przez systematyczne tłumaczenie ustne i pisemne na język migowy i język łatwy do czytania i zrozumienia;

40. podkreśla, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego, partnerzy społeczni i inne zainteresowane strony powinny odgrywać istotną rolę we wszystkich instrumentach uczestnictwa; uważa, że kluczowe znaczenie mają odpowiednie metody wspierające ich uczestnictwo; zaznacza, że aby zapewnić skuteczność tych instrumentów, trzeba zaangażować Komitet Regionów (KR) i Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES);

41. podkreśla, że aby procesy partycypacyjne były skuteczne, należy od samego początku informować o ich celu, zasadach i ramach czasowych; podkreśla, że w komunikacji dotyczącej zaangażowania obywateli należy kłaść nacisk na praktyczną rolę wszelkich mechanizmów, gdyż w przeciwnym razie niespełnienie oczekiwań doprowadzi do ograniczenia uczestnictwa, a tym samym zmniejszy legitymację;

42. podkreśla, że aby zapewnić obywatelom europejskie ramy uwzględniające różne tradycje debat na szczeblu krajowym, należy zachować odpowiednią równowagę między wspólnym formatem a różnorodnymi praktykami krajowymi w obszarze regularnie prowadzonych dialogów obywatelskich;

43. podkreśla, że technologie cyfrowe powinny być uzupełnieniem instrumentów bezpośredniego uczestnictwa, a zwłaszcza powinny być wykorzystywane do zachęcania do uczestnictwa osób mających trudności z uczestnictwem za pomocą tradycyjnych instrumentów;

⁽⁷⁾ Dz.U. C 440 z 18.12.2020, s. 49.

Środa, 7 lipca 2021 r.

44. wzywa Komisję i państwa członkowskie do opracowania dostępnych, innowacyjnych i włączających narzędzi służących uczestnictwu obywateli i dialogowi obywatelskiemu, lepiej wykorzystujących technologie cyfrowe, aby umożliwić wszystkim obywatelom (np. osobom młodszym i starszym, osobom z niepełnosprawnościami, mobilnym obywatelom UE, osobom mieszkającym na obszarach wiejskich lub słabiej zaludnionych) skuteczne uczestnictwo w procesie decyzyjnym UE, w oparciu o wnioski wyciągnięte ze sposobu, w jaki pandemia COVID-19 zadziałała jako bodziec do wykorzystania narzędzi cyfrowych; zwraca uwagę na wartość dodaną niebiurokratycznej i kompleksowej strony internetowej zapewniającej obywatelom informacje na temat wszystkich europejskich inicjatyw partycypacyjnych; podkreśla kluczową rolę mediów społecznościowych, zwłaszcza dla dzieci; podkreśla, że celem takich innowacyjnych narzędzi powinno być wspieranie demokracji przedstawicielskiej oraz że na wszystkich szczeblach należy zapewnić przejrzystość;

45. apeluje o weryfikację faktów i moderowanie w związku z dezinformacją związaną z funkcjonowaniem platform internetowych, które są wykorzystywane do kontaktów z obywatelami;

46. przypomina, że przed rozpoczęciem jakichkolwiek procesów uczestnictwa instytucje UE muszą zobowiązać się, że będą uwzględniać ich wyniki w działaniach zgodnych ze swoimi kompetencjami i prowadzonymi procedurami legislacyjnymi, ponieważ rozczarowanie obywateli często wynika z braku działań następczych; podkreśla, że obywatele powinni dobrze rozumieć struktury zaangażowania i dialogu obywatelskiego, aby oczekiwania pokrywały się z rzeczywistością, gdyż w innym wypadku istniałoby ryzyko uszczuplenia praw obywatelskich; podkreśla, że każdemu nowemu instrumentowi uczestnictwa powinna towarzyszyć szeroko zakrojona kampania informacyjna z udziałem unijnych i krajowych polityków wysokiego szczebla, podobna do udanej kampanii wyborczej poprzedzającej wybory do Parlamentu Europejskiego w 2019 r.;

47. podkreśla, że instytucje UE muszą aktywnie udzielać wskazówek uczestnikom w całym procesie partycypacyjnym; podkreśla, że z końcem procesu uczestnictwa jego wynik musi być jasno określony, tak aby mógł być przedmiotem obowiązkowej reakcji; proponuje, aby na zakończenie takich procesów uczestnicy otrzymywali pisemne informacje zwrotne dotyczące każdego wniosku lub zalecenia, za pomocą których instytucje UE wyjaśnia swój zamiar wdrożenia wniosku bądź zalecenia lub uzasadnią decyzję o ich niewdrażaniu; dostrzega, że istnieją trudności i wyzwania, którym należy stawić czoła, jeżeli mechanizmy partycypacyjne mają w większym stopniu przyczynić się do poprawy jakości demokratycznej, co przekłada się na poczucie odpowiedzialności i tożsamości europejskiej;

48. podkreśla, że należy stworzyć ramy działań następczych w odniesieniu do dialogów obywatelskich, by skutecznie brać pod uwagę wkład obywateli; proponuje, aby częścią działań następczych było ujęcie wyników w sprawozdaniach z własnej inicjatywy i w wysłuchaniach publicznych oraz zaangażowanie obywateli, w tym grup społeczeństwa w największym stopniu niedostatecznie reprezentowanych, zwłaszcza osób młodych, na wszystkich etapach;

49. uważa, że procesy uczestnictwa obywateli muszą spełniać jak najwyższe normy przejrzystości; zauważa, że przejrzystość i otwarte dane wzmacniają zaufanie do instytucji publicznych, a tym samym ich legitymację; podkreśla, że wspieranie legitymacji demokratycznej instytucji UE przez zaangażowanie publiczne wymaga lepszego zrozumienia procesu decyzyjnego UE; apeluje o stworzenie standardu otwartego rządu na szczeblu UE, który mógłby stanowić podstawę dla innych szczebli sprawowania władzy;

50. proponuje, by portal Komisji „Wyraź swoją opinię” umożliwił dostęp do wszystkich instrumentów uczestnictwa na szczeblu UE; zauważa, że pandemia COVID-19 wpłynęła na częstsze korzystanie z mediów cyfrowych i internetowych systemów konferencyjnych, w związku z czym dostrzega dalsze możliwości, jakie daje cyfryzacja w kwestii uczestnictwa obywateli; zwraca uwagę, że pomogło to obywatelom szybciej, szerzej i powszechniej uczestniczyć w procesie decyzyjnym; uważa, że UE powinna promować nowe i innowacyjne sposoby uczestnictwa obywateli umożliwiające korzystanie z narzędzi technologii cyfrowych, które ułatwiają wielojęzyczny dialog z obywatelami; wzywa Komisję do korzystania z dodatkowych cyfrowych możliwości angażowania obywateli we wszystkich językach urzędowych UE, w tym wskazówek, przykładów z przeszłości i informacji na temat odpowiednich przepisów; uważa, że należy ustanowić przepisy dotyczące osób niewidomych, słabowidzących lub z niepełnosprawnością uniemożliwiającą zapoznanie się z drukiem;

51. proponuje utworzenie niezależnego forum społeczeństwa obywatelskiego, partnerów akademickich i społecznych, by monitorować ten proces i działania następcze podejmowane przez instytucje UE;

52. apeluje o ułatwienie tworzenia niezależnej sieci organizacji społeczeństwa obywatelskiego, opartej na dobrowolnym udziale, w celu połączenia różnych inicjatyw demokratycznych, w tym w różnych regionach, aby ułatwić wymianę informacji i transfer wiedzy, a także zagwarantować stosowanie najlepszych praktyk; uważa, że zwiększy to świadomość obywateli w zakresie procedur decyzyjnych UE, a także zapewni obywatelom większe możliwości wpływania na kształtowanie polityki;

Środa, 7 lipca 2021 r.

53. z zadowoleniem przyjmuje propozycję przewodniczących EKES-u i KR-u dotyczącą powołania międzyinstytucjonalnej grupy roboczej ds. uczestnictwa obywateli w procesie decyzyjnym w UE;
54. zobowiązuje się do współpracy z innymi instytucjami UE i zainteresowanymi stronami w celu wzmocnienia dodatkowych kanałów wnoszenia wkładu przez obywateli, w tym rozszerzenia dialogu obywatelskiego i ustanowienia stałego mechanizmu uczestnictwa obywateli z formalnie wiążącym procesem działań następczych;
55. wzywa Komisję do przedstawienia wniosku dotyczącego porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie dialogu obywatelskiego na podstawie art. 11 ust. 2 TUE, zgodnie z którym instytucje muszą utrzymywać otwarty, przejrzysty i regularny dialog ze stowarzyszeniami przedstawicielskimi i społeczeństwem obywatelskim;
56. podkreśla, że należy wspierać zaangażowanie obywatelskie i aktywne uczestnictwo obywatelskie w skoordynowany i spójny sposób na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym; uważa w związku z tym, że należy wzmocnić rolę, działalność i niezależność przedstawicielstw Komisji Europejskiej i biur kontaktowych Parlamentu Europejskiego w państwach członkowskich, aby ułatwić zaangażowanie obywatelskie i bezpośredni dialog z obywatelami, zapewnić dostęp do informacji i ich rozpowszechnianie oraz zwiększyć świadomość na temat Unii Europejskiej i jej polityki dzięki szerokiemu i dobrze skoordynowanemu wykorzystaniu narzędzi komunikacji na potrzeby cyfrowego i fizycznego uczestnictwa obywateli;
57. wskazuje na inicjatywę nowy europejski Bauhaus jako na niedawną innowację zachęcającą obywateli do uczestnictwa i ułatwiającą je; podkreśla, że inicjatywa ta skupia obywateli, ekspertów, przedsiębiorców i instytucje oraz ułatwia rozmowy o uczynieniu przyszłych przestrzeni mieszkaniowych bardziej przystępnymi cenowo oraz dostępnymi;
58. proponuje wprowadzenie mechanizmu uczestnictwa obywatelskiego dla projektów pilotażowych, w tym budżetowania partycypacyjnego, aby umożliwić kształtowanie strony wydatkowej budżetu Unii oraz pozyskiwanie wiedzy z tłumu, co pozwoli obywatelom współtworzyć strategie polityczne razem z unijnymi decydentami;
59. podkreśla, że przy wystarczającym zaangażowaniu ze strony instytucji UE należy ułatwiać uczestnictwo obywateli w reformach strukturalnych UE przez zreformowanie metody konwentu przewidzianej w art. 48 TUE; proponuje, aby kwestię tę omówiono na konferencji w sprawie przyszłości Europy;
60. wyraża zadowolenie z konferencji w sprawie przyszłości Europy i uważa, że stanowi ona wspaniałą sposobność, by bezpośrednio zaangażować obywateli w rzeczowy dialog na temat przyszłości Europy oraz odpowiedzieć na ich żądania;
61. podkreśla znaczenie zrównoważonego uczestnictwa organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz przedstawicieli instytucji w konferencji w sprawie przyszłości Europy; podkreśla potrzebę zdecydowanych działań następczych w odniesieniu do wyników konferencji, informowania obywateli o różnych krokach w wynikającym z tego procesie decyzyjnym, zagwarantowania, że dialog z obywatelami będzie rzeczowy oraz że będzie on kontynuowany po formalnym zakończeniu konferencji w sprawie przyszłości Europy;
62. podkreśla, że agory obywatelskie organizowane w ramach konferencji w sprawie przyszłości Europy powinny służyć jako projekt pilotażowy z myślą o ich przyszłej instytucjonalizacji w roli stałego mechanizmu uczestnictwa obywatelskiego w kluczowych debatach;
63. oczekuje, że konferencja w sprawie przyszłości Europy wniesie istotny wkład w dalszy rozwój uczestnictwa obywateli w procesie kształtowania polityki UE i utoruje drogę do ustanowienia nowego stałego mechanizmu uczestnictwa obywatelskiego;
64. uważa, że konferencja w sprawie przyszłości Europy będzie okazją do omówienia możliwych mechanizmów aktywnego udziału obywateli w procesie konsultacji, co pozwoli wpłynąć na roczny program prac Komisji i orędzie o stanie Unii; zwraca uwagę, że taki mechanizm mógłby działać w cyklu rocznym, począwszy od pierwszych miesięcy każdego roku, w których krajowe i regionalne agory obywatelskie będą opracowywać priorytety do omówienia na europejskiej agorze obywatelskiej o charakterze ponadnarodowym kończącej się w Dniu Europy; zaznacza, że priorytety wyznaczane podczas europejskiej agory obywatelskiej powinny być przedstawione instytucjom UE w celu uwzględnienia ich w mechanizmie konsultacji, który z kolei służy sformułowaniu rocznego programu prac Komisji;
65. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji.
-